

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

I. ÚS 321/2023-19

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedníčky senátu Jany Baricovej a sudcov Rastislava Kaššáka a Miloša Maďara (sudca spravodajca) v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], zastúpeného Mgr. Annou Lengyelovou, advokátkou, Murgašova 3, Košice, proti uzneseniu Najvyššieho súdu Slovenskej republiky č. k. 1VCdo/3/2022 z 17. októbra 2022 takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť **o d m i e t a .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľa a skutkový stav veci

1. Sťažovateľ sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 6. februára 2023 domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a svojho práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) označeným v záhlaví tohto uznesenia. Navrhuje napadnuté uznesenie zrušiť a vec vrátiť súdu na ďalšie konanie. Súčasne požaduje náhradu trov konania.

2. Z ústavnej sťažnosti, napadnutého uznesenia a pripojených príloh vyplýva, že 11. júla 2006 bola medzi [REDAKOVANÉ] (ďalej aj „právny predchodca sťažovateľa“ alebo „pôvodný žalovaný“) ako predávajúcim a [REDAKOVANÉ] (ďalej len „žalobkyňa“) a [REDAKOVANÉ] ako kupujúcimi uzatvorená kúpna zmluva, predmetom ktorej bol prevod vlastníctva k v zmluve špecifikovaného bytu s dohodnutou sumou (23 501,30 eur). Pri podpise zmluvy kupujúci uhradili predávajúcemu kúpnu cenu v rozsahu sumy 10 622,05 eur (ďalej len „záloha kúpnej ceny“). Ostatná časť mala byť uhradená v deň prevodu nehnuteľnosti, k čomu nedošlo. Rozhodným sa v danom prípade stal právoplatný rozsudok Okresného súdu Košice I. č. k. 37C/162/2006 z 11. marca 2009, ktorým súd určil za výlučného vlastníka prevádzanej nehnuteľnosti [REDAKOVANÉ] (ďalej len „výlučný vlastník“), ktorý viedol súdny spor proti viacerým žalovaným vrátane

žalobkyne a pôvodného žalovaného, keďže považoval za preukázané, že v poradí prvá kúpna zmluva uzavretá 2. novembra 2005 medzi výlučným vlastníkom ako predávajúcim (zastúpeným na základe splnomocnenia [REDAKOVANÉ]) a [REDAKOVANÉ] ako kupujúcim je neplatná, a tým sú neplatné aj ostatné následné prevody nehnuteľnosti.

3. Vzhľadom na skutočnosť, že právny úkon, na základe ktorého žalobkyňa zaplatila zálohu kúpnej ceny, zanikol, žalobou doručenu Okresnému Košice II (ďalej len „okresný súd“) 5. novembra 2009 sa voči pôvodnému žalovanému domáhala nároku na vydanie bezdôvodného obohatenia.

4. Okresný súd prvýkrát rozhodol rozsudkom č. k. 41C/204/2009-228 zo 7. januára 2011 tak, že žalobu zamietol. Po podanom odvolaní žalobkyne Krajský súd v Košiciach (ďalej len „krajský súd“) rozsudkom č. k. 5Co/85/2011 z 26. októbra 2011 rozsudok súdu prvého stupňa potvrdil.

4.1. Žaloba bola zamietnutá z dôvodu, že skutková podstata bezdôvodného obohatenia podľa § 457 zákona č. 40/1964 Zb. Občiansky zákonník v znení neskorších predpisov vyžaduje, aby sa žalobkyňa domáhala vrátenia vyplatenej zálohy kúpnej ceny bytu výlučne oproti vráteniu vlastníctva k bytu. Keďže žalobkyňa nikdy nenadobudla vlastnícke právo k bytu, nie je možné, aby podľa tohto ustanovenia splnila vzájomnú reštitučnú povinnosť na vydanie vzájomne poskytnutých plnení z neplatného právneho úkonu.

5. S uvedeným právnym záverom súdov nižšieho stupňa sa ale nestotožnil najvyšší súd, ktorý na základe mimoriadneho dovolania generálneho prokurátora Slovenskej republiky (ďalej len „generálny prokurátor“) uznesením č. k. 7MCdo 21/2012 z 29. januára 2014 zrušil rozsudky krajského súdu a okresného súdu a vec vrátil okresnému súdu na ďalšie konanie konštatujúc, že žalobkyňa uhradila pôvodnému žalovanému časť kúpnej ceny, ale vlastnícke právo k bytu nenadobudla, a keďže nezískala žiadne plnenie, ktoré by mohla žalovanému vydať, aplikácia § 457 OZ nie je správna. V tomto prípade sa povinnosť vydať plnenie z neplatnej alebo zrušenej zmluvy riadi § 451 ods. 1 Občianskeho zákonníka.

6. Prihliadajúc na právny názor najvyššieho súdu, okresný súd rozhodol rozsudkom č. k. 41C/29/2014 z 28. januára 2015 (v znení dopĺňajúceho rozsudku č. k. 41C/29/2014 z 28. januára 2015) tak, že uložil pôvodnému žalovanému povinnosť zaplatiť žalobkyňi sumu 10 622,05 eur konštatujúc, že povinnosť vydať plnenie z neplatnej alebo zrušenej zmluvy sa v danom prípade riadi § 451 Občianskeho zákonníka, keďže podľa zmluvy o prevode vlastníctva bytu plnila len jedna strana – žalobkyňa. Na odvolanie pôvodného žalovaného krajský súd rozsudkom č. k. 9Co/232/2015 z 12. decembra 2018 napadnutý rozsudok súdu prvej inštancie vo vyhovujúcej časti zmenil tak, že žalobu zamietol z dôvodu námietky premlčania vznesenej odvolateľom, ktorú súd považoval za dôvodnú.

6.1. V priebehu odvolacieho konania pôvodný žalovaný zomrel (15. apríla 2015). Keďže ide o majetkový spor, a preto, že to povaha sporu pripúšťa, krajský súd uznesením č. k. 9Co/232/2015-451 z 4. októbra 2016 rozhodol, že pokračuje v konaní s dedičmi strany – pôvodného žalovaného. Jedným zo siedmich právnych nástupcov pôvodného žalovaného je aj sťažovateľ.

7. Proti rozsudku odvolacieho súdu podala dovolanie žalobkyňa, a to podľa § 420 písm. f) CSP a podľa § 421 ods. 1 písm. a) CSP, z ktorého obsahu senát 7C ako vec prejednávajúci senát, posudzujúc prípustnosť dovolania podľa § 421 ods. 1 písm. a) Civilného sporového poriadku (ďalej aj „CSP“), vyvodil (aj za použitia § 124 CSP) tieto právne otázky, a to (I.) „či sa jedná v danom prípade medzi kupujúcou a predávajúcou o tzv. synalagmatický záväzok zo zákona podľa § 457

OZ“, (II.) „či vydaním veci skutočnému vlastníkovi si kupujúca splnila svoju povinnosť podľa § 457 OZ z neplatnej zmluvy aj vo vzťahu k svojmu predávajúcemu, t. j. bez vydania veci predávajúcemu“, (III.) „či je namieste aplikácia § 107 ods. 3 OZ pri vznesení námietky premlčania predávajúcim podľa § 107 ods. 1, 2 OZ“, pri riešení ktorých odvolací súd rozhodol rozdielne (oproti sebe stoja skoršie rozhodnutie Najvyššieho súdu Českej socialistickej republiky (ďalej len „Najvyšší súd ČSR“) R 4/1988 (rozhodnutie Najvyššieho súdu ČSR Cpj 41/1987 z 29. septembra 1987) a neskoršie rozhodnutie najvyššieho súdu č. k. 7MCdo 21/2012 z 29. januára 2014). Po konštatovaní, že dovolanie je prípustné, pristúpil senát 7C k meritórnemu prieskumu dovolaním napadnutého rozsudku odvolacieho súdu pri rozhodujúcej otázke, či z absolútne neplatnej kúpnej zmluvy, z ktorej si zmluvné strany vzájomné plnili (predávajúci prevzal aspoň časť kúpnej ceny a kupujúci bol zapísaný ako vlastník), vznikol synalagmatický záväzok zo zákona v zmysle § 457 Občianskeho zákonníka. Keďže trojčlenný senát dospel k právnemu názoru, ktorý je odlišný od právneho názoru vysloveného v rozhodnutí dovolacieho súdu č. k. 7MCdo/21/2012, uznesením č. k. 8Cdo/22/2020 z 21. apríla 2020 postúpil vec na konanie a rozhodnutie veľkému senátu občianskoprávneho kolégia najvyššieho súdu (ďalej len „veľký senát“).

8. Veľký senát uznesením č. k. 1VCdo/3/2022 zo 17. októbra 2022 dovolaním napadnutý rozsudok krajského súdu zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie. V danej veci rozhodnutie odvolacieho súdu vychádzalo z nesprávneho právneho posúdenia veci v zásadnej právnej otázke pre správne rozhodnutie, pričom v tejto otázke došlo k rozdielnej rozhodovacej činnosti najvyššieho súdu, a teda bola daná nielen prípustnosť dovolania podľa § 421 ods. 1 písm. a) CSP, ale aj jeho dôvodnosť. Najvyšší súd na nastolenú právnu otázku odpovedal takto: Z absolútne neplatnej kúpnej zmluvy, z ktorej si zmluvné strany navzájom plnili (predávajúci prevzal aspoň časť kúpnej ceny a kupujúci bol zapísaný ako vlastník), vznikol synalagmatický záväzok zo zákona podľa § 457 Občianskeho zákonníka. Rozhodujúce je vždy, čo bolo podľa zmluvy plnené a o čo sa teda každý z nich obohatil v čase, keď bezdôvodné obohatenie vzniklo. Na synalagmatickom charaktere ich záväzkového vzťahu nič nemení ani skutočnosť, že predmet kúpy bol kupujúcim vrátený nie predávajúcemu, ale skutočnému vlastníkovi. Vrátením predmetu kúpy si kupujúci zároveň splnil svoju povinnosť vyplývajúcu zo synalagmatického záväzku s predávajúcim.

9. Ústavný súd zistil, že vec v čase predbežného prerokovania ústavnej sťažnosti je na krajskom súde, o ktorej dosiaľ nebolo právoplatne rozhodnuté.

II.

Argumentácia sťažovateľa

10. Sťažovateľ podal ústavnú sťažnosť, ktorou namieta porušenia práva na spravodlivé súdne konanie podľa ústavy a dohovoru napadnutým uznesením najvyššieho súdu, ktoré považuje za svojvoľné a arbitrárne, a tak z ústavného hľadiska za neospravedliteľné a neudržateľné. Poukazuje na jednotlivé skutočnosti, ktoré sú rozhodné pre posúdenie porušenia práva na spravodlivé súdne konanie:

10.1. Vo vzťahu k spornej otázke prípustnosti dovolania podľa § 421 ods. 1 písm. a) CSP uvádza, že dovolateľka nevymedzila daný dovolací dôvod (odklon od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu) spôsobom, akým vyplýva z § 432 ods. 2 CSP v spojení s § 421 ods. 1 písm. a) CSP. Zdôrazňuje, že v prejednávanej veci bez konkretizovania podstaty odklonu odvolacieho súdu

od ustálenej rozhodovacej praxe a pri absencii vymedzenia právnej otázky dovolateľkou dovolací súd pristúpil k posudzovaniu všetkých procesných a hmotnoprávnych otázok, ktoré pred ním riešili okresný súd a odvolací súd, a s tým neprístupne „suploval“ aktivitu dovolateľky, čím uskutočnil procesne neprípustný bezbrehý dovolací meritórny prieskum. Ďalej tvrdí, že dovolateľka (v rozpore s požiadavkou Civilného sporového poriadku) nesformulovala žiadnu dostatočne konkrétnu dovoláciu otázku (tobôž nie tri) a senát 7C (namiesto nej) sformuloval rovno tri otázky, ktoré s podstatou veci sčasti nesúvisia a sčasti nie sú v rozhodnutiach R 4/1988 a č. k. 7MCdo/21/2012 riešené odlišne, pretože v nich nie sú riešené vôbec. Dodáva, že senátom 7C sformulovaná otázka (uvedená pod č. III v bode 7 tohto uznesenia, pozn.) nebola žiadnym spôsobom riešená ani v R 4/1988, na ktoré dovolateľka poukázala a od ktorého sa mal odvolací súd pri svojom rozhodnutí podľa sťažovateľky odkloniť.

10.2. Vo vzťahu k nenaplneniu podmienok na aplikovanie § 48 ods. 1 CSP, ktoré prepája s porušením základného práva nebyť odňatý zákonnému sudcovi čl. 48 ods. 1 ústavy sťažovateľ konštatuje, že o judikatúrny odklon ide vtedy, ak existujú dva rozporné právne názory vyslovené v rozhodnutiach najvyššieho súdu a existuje vôľa trojčlenného dovolacieho senátu odchyliť sa od právneho názoru vysloveného v predchádzajúcom rozhodnutí, pričom spor o interpretáciu právnej normy je daný, ak sú najmenej v dvoch rozhodnutiach najvyššieho súdu vyslovené právne názory, ktoré odlišným spôsobom vykladajú rovnakú právnu normu. Tvrdí, že v prejednávanej veci judikatúrny rozpor neexistuje, keďže nie je ani jedno rozhodnutie najvyššieho súdu (tobôž nemôžu byť najmenej dve), ktoré by odlišným spôsobom ako rozhodnutie najvyššieho súdu sp. zn. 7MCdo/21/2012 vykladali (interpretovali) rovnakú právnu normu.

10.3. Vo vzťahu k námietke neúplnosti, zmätočnosti a arbitrárnosti napadnutého rozhodnutia a k námietke nevysporiadania sa s jeho právne relevantnou argumentáciou tvrdí, že najvyšší súd nesprávne vyhodnotil analógiu skutkového stavu prejednávanej veci so skoršou judikatúrou reprezentovanou rozhodnutím R 4/1988 a rozhodnutím ústavného súdu č. k. I. ÚS 697/2014, podrobne analyzuje skutkovú a právnu odlišnosť posudzovaných vecí, na základe čoho dospel k záveru, že niet tak iného rozhodnutia dovolacieho súdu, ktoré by riešilo dovolacie otázky sformulované senátom 7C (nie dovolateľkou) odlišne od rozhodnutia č. k. 7MCdo/21/2012. Tiež uvádza, že otázka výkladu a aplikácie § 107 ods. 3 Občianskeho zákonníka sformulovaná senátom 7C je riešená stabilne – aplikácia tohto ustanovenia je možná iba tam, kde každá zo zmluvných strán (nie iba jedna) niečo obdržala, pričom žalobkyňa sa vlastníčkou veci nikdy nestala. Podľa sťažovateľa napadnuté rozhodnutie (ani senát) nedáva odpoveď, prečo sa domnieva, že žalobkyňa vlastnícke právo k nehnuteľnosti získala a že toto (práve ona) vrátila poškodenému (pôvodnému vlastníkovi bytu). Napokon sťažovateľ dodáva, že úplne správny a logický záver bol vyslovený v rozhodnutí najvyššieho súdu sp. zn. 7MCdo/21/2012, podľa ktorého žalobkyňa nezískala žiadne plnenie, ktoré by mohla žalovanému vydať – oproti plneniu – prijatému pôvodným žalovaným, a podľa ktorého išlo o úplne obyčajné bezdôvodné obohatenie z neplatnej zmluvy podľa § 451 Občianskeho zákonníka, ktoré podlieha premlčaniu podľa § 107 ods. 2 Občianskeho zákonníka.

III.

Predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti

11. Podstatou ústavnej sťažnosti je porušenie práva na spravodlivý proces (čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru) napadnutým uznesením najvyššieho súdu, ktorým zrušil dovolaním napadnutý rozsudok krajského súdu a vec mu vrátil na ďalšie konanie. Predmetom konania vedeného pred všeobecnými súdmi je nárok žalobkyne na vydanie bezdôvodného obohatenia z absolútne neplatnej kúpnej zmluvy.

12. Právo na súdnu ochranu sa v civilnom sporovom konaní účinne zaručuje len vtedy, ak sú splnené všetky procesné podmienky, za splnenia ktorých civilný súd môže konať a rozhodnúť o veci samej. Platí to pre všetky štádiá konania pred súdom vrátane dovolacích konaní, v ktorých sa (popri všeobecných procesných podmienkach) uplatňujú aj ďalšie, osobitné procesné podmienky dovolacieho konania.

13. V nadväznosti na uvedené východisko ústavný súd považuje za potrebné zdôrazniť, že otázka posúdenia, či sú splnené podmienky na uskutočnenie dovolacieho konania, patrí zásadne do výlučnej právomoci dovolacieho súdu, t. j. najvyššieho súdu, a nie do právomoci ústavného súdu. Z rozdelenia súdnej moci v ústave medzi ústavný súd a všeobecné súdy (čl. 124 a čl. 142 ods. 1 ústavy) vyplýva, že ústavný súd nie je alternatívou ani mimoriadnou opravnou inštanciou vo veciach patriacich do právomoci všeobecných súdov, ktorých sústavu završuje najvyšší súd (m. m. II. ÚS 1/95, II. ÚS 21/96).

14. Ústavný súd, rešpektujúc svoju vlastnú judikatúru o „výsledkovom“ charaktere základného práva na súdnu ochranu a práva na spravodlivý proces (m. m. III. ÚS 33/04, IV. ÚS 163/05, II. ÚS 307/06, II. ÚS 155/08), nemôže opomenúť zásadnú skutočnosť, že vec sťažovateľa nie je právoplatne skončená (vo veci sťažovateľa v čase predbežného prerokovania ústavnej sťažnosti konanie ešte stále prebieha konanie pred krajským súdom, pozn.), a teda objektívne nedošlo k súčasnému vyčerpaniu všetkých garantovaných právnych prostriedkov, ktoré zákon sťažovateľovi na ochranu jeho práv poskytuje (m. m. I. ÚS 594/2022).

15. Z judikatúry ústavného súdu (nález č. k. I. ÚS 260/2019 z 28. januára 2020) vyplýva, že ústavný súd zrušujúce rozhodnutia najvyššieho súdu v dovolacom konaní podrobuje ústavnému prieskumu len výnimočne. Ústavný súd však uznáva, že aj kasačné rozhodnutie súdu môže byť principiálne spôsobilé porušiť základné právo účastníka konania. V danom prípade najvyšší súd vyslovil právne posúdenie týkajúce sa synalagmatického charakteru záväzku z bezdôvodného obohatenia, ktorým je odvolací súd v ďalšom konaní viazaný. Je zrejmé, že právne posúdenie najvyššieho súdu je zásadným spôsobom spôsobilé ovplyvniť výsledok odvolacieho konania (m. m. II. ÚS 344/2019). Z uvedeného dôvodu bude napadnuté uznesenie najvyššieho súdu podrobené ústavnoprávnemu prieskumu v rozsahu dôvodov ústavnej sťažnosti (body 10.1. až 10.3. tohto uznesenia). Pre rozhodnutie ústavného súdu bolo podstatné, či pochybenie všeobecného súdu, ktoré sa mu vyčíta, je natoľko intenzívne, že ho možno z pohľadu ústavného súdu vyhodnotiť ako fundamentálne, prípadne ako pochybenie, ktoré je v príkrom rozpore s ústavnými princípmi.

16. Kľúčová námietka sťažovateľa atakovala arbitrárne posúdenie prípustnosti a dôvodnosti dovolania protistrany najvyšším súdom. Sťažovateľ namieta neprípustné „*suplovanie*“ aktivity dovolateľky samotným dovolacím súdom. Predmet sťažnostných námietok sa tak dotýka

nenáležitého posúdenia dovolania vo vzťahu k jeho prípustnosti podľa § 421 CSP a aj dôvodnosti. Pre sťažovateľa má nespornú ústavnoprávnu relevanciu tá skutočnosť, že spôsob posúdenia prípustnosti dovolania najvyšším súdom sa priamo negatívne premieta do výsledku dovolacieho konania, teda zrušenia rozhodnutia odvolacieho súdu vydaného v jeho prospech.

17. Aktuálna judikatúra ústavného súdu (napr. nálezy sp. zn. I. ÚS 115/2020, I. ÚS 336/2019) vymedzuje požiadavky na náležité posúdenie dovolania vo vzťahu k jeho prípustnosti. Ide predovšetkým o nachádzanie prieniku medzi požiadavkou na autentické porozumenie dovolaťela – jeho textu ako celku a požiadavkou na nedotváranie veci na úkor procesnej protistrany. Inými slovami, nie je úlohou najvyššieho súdu „hádať“, čo povedal dovolaťel, ale ani vyžadovať akúsi dokonalú formuláciu dovolacej otázky. Ústavný súd však presadzuje materiálny prístup pri posudzovaní prípustnosti dovolania v tom zmysle, aby sa najvyšší súd striktné nezameriaval len na to, či dovolaťel vymedzil prípustnosť dovolania formálne na konkrétnom riadku svojho podania. Je potrebné brať do úvahy aj dovolací dôvod (§ 432 CSP), *vyabstrahovať* z neho právnu otázku podľa § 421 CSP a až následne možno posúdiť: (a) či od tejto otázky záviselo napadnuté rozhodnutie a (b) či ide o otázku, ktorá napĺňa niektoré z písmen a) až c) v § 421 ods. 1 CSP (I. ÚS 336/2019). Na strane druhej vo svojej judikatúre popísal aj neprípustný spôsob vyabstrahovania právnej otázky z dovolania, ktorá z neho ani nevyplýva, ani ju z dovolania ako celku nemožno vyvodiť, čo predstavuje svojvôľu pri nachádzaní právnej otázky (II. ÚS 291/2021). Dodáva, že skúmanie prípustnosti dovolania podľa § 421 CSP je vecou dovolacieho súdu, ktorý nie je viazaný jeho vymedzením. Povinnosť dovolaťela vymedziť a konkretizovať prípustnosť dovolania podľa § 421 CSP treba vnímať ako jeho povinnosť predostrieť vlastnú argumentáciu v prospech prípustnosti dovolania, a tak napomôcť preskúmaniu rozhodnutia dovolacím súdom. Dovolací súd však nie je vymedzením prípustnosti viazaný a skúma ju aj sám (I. ÚS 51/2020).

18. Z dovolania, ktoré tvorí prílohu ústavnej sťažnosti, možno vyvodiť, že žalobkyňa, postupujúc podľa § 432 CSP, odôvodnila vymedzenie právnej otázky podľa § 421 ods. 1 písm. a) CSP (*„nesprávna aplikácia § 107 ods. 2 OZ a nesprávny právny názor odvolacieho súdu, že nejde o synalagmatický právny vzťah“*). Tiež poukázala na právne posúdenie v českej judikatúre a judikatúre ústavného súdu. Ústavný súd teda uzatvára, že hoci právna otázka v dovolaní nebola z formálneho hľadiska označená ako „právna otázka“, z hľadiska materiálneho bola vymedzená dostatočne, z dovolania jasne vyčnievala, ako aj právne posúdenie veci, ktoré pokladala dovolaťelka za nesprávne s uvedením toho, v čom má spočívať táto nesprávnosť (v zmysle požiadaviek v § 432 CSP).

19. Ústavný súd pri ústavnoprávnom prieskume napadnutého uznesenia konštatuje, že najvyšší súd (senát 7C), skúmajúc prípustnosť dovolania podľa § 421 CSP, si už pri správnom vyabstrahovaní podstatných a relevantných argumentov dovolania uvedených v naratívnej časti odôvodnenia (bod 3 napadnutého uznesenia) vytvoril dostatočnú kvalitatívnu bázu pre posúdenie dovolacích dôvodov a z nich vyabstrahovaných právnych otázok (bod 6 napadnutého uznesenia). Dovolací súd pri zvažovaní analógie skutkového stavu, teda typovo skutkovej podoby skorších súdnych rozhodnutí (R 4/1988 a uznesenie ústavného súdu č. k. I. ÚS 697/2014) s prejednanou vecou, dôsledným prístupom túto správne vyhodnotil (bod 7, bod 21 v spojení s bodmi 19, 20 napadnutého uznesenia), a preto aplikácia skorších súdnych rozhodnutí je pre daný prípad podľa názoru ústavného súdu adekvátne.

20. Ústavný súd, presadzujúc materiálnu ochranu práv a oprávnených záujmov účastníkov konania v konaní pred všeobecnými súdmi, dodáva, že prípadné posúdenie tohto dovolania podľa § 421 CSP ako neprípustného, tak ako to prezentuje sťažovateľ (s následkom odmietnutia dovolania), by bolo príliš formalistické, resp. ústavné neudržateľné, a teda v rozpore s právom dovolateľky na spravodlivý proces.

21. Pokiaľ ide o námietku nesprávneho záveru vecného, resp. meritórneho preskúmania danej veci, v tomto prípade je spornou otázkou, či na nárok žalobkyne z titulu bezdôvodného obohatenia aplikovať špeciálny § 457 Občianskeho zákonníka, či všeobecný § 451 Občianskeho zákonníka. Z argumentácie sťažovateľa predostretej v ústavnej sťažnosti je zrejmý jeho právny názor (v zásade totožný s právnym názorom generálneho prokurátora, na ktorom založil najvyšší súd v uznesení sp. zn. 7MCdo 21/2012 právne posúdenie), v zmysle ktorého má byť obohatenie pôvodného žalovaného právne posúdené podľa § 451 Občianskeho zákonníka podliehajúce premlčaniu podľa § 107 ods. 2 Občianskeho zákonníka, keďže žalobkyňa nezískala žiadne plnenie, ktoré by mohla žalovanému vydať – oproti plneniu prijatému pôvodným žalovaným. Z uznesenia najvyššieho súdu vyplýva záver, že medzi zmluvnými stranami vznikol synalagmatický záväzok podľa § 457 Občianskeho zákonníka, a keďže vlastnícke právo skutočného vlastníka sa v súlade s § 100 ods. 2 Občianskeho zákonníka nepremlčuje, námietku premlčania v zmysle § 107 ods. 3 Občianskeho zákonníka právny predchodca žalovaných vzniesť nemohol.

22. Ústavný súd sa priklonil k právnemu záveru najvyššieho súdu v napadnutom uznesení, ktorý je v okolnostiach danej veci racionálnym a spravodlivým vyriešením dlhotrvajúceho sporu medzi žalobkyňou a pôvodným žalovaným, resp. jeho právnymi nástupcami. V prospech správnosti tohto právneho názoru svedčí argumentácia veľkého senátu, ktorý pri riešení predmetnej právnej otázky (i) cez historický výklad skúmal aj vývoj právnej úpravy vysporiadania neplatnej, resp. zrušenej zmluvy, z ktorej si už obidve strany plnili, a to prihliadajúc na históriu rozšírenia § 107 o dotknutý tretí odsek (prijatím zákona č. 131/1982 Zb., ktorým sa menil a dopĺňal Občiansky zákonník), (ii) a cez teleologický výklad prihliadol na účel danej právnej normy, ktorým je vyrovnávanie nepomeru (resp. nerovnovážneho stavu medzi stranami), vzniknutý ako dôsledok zmluvnej synalagmy (bod 24 napadnutého uznesenia najvyššieho súdu).

23. Pokiaľ takto formulovanému právnemu názoru predchádzala kvalitatívne spôsobilá myšlienková, analytická a hodnotiacia činnosť najvyššieho súdu sprevádzaná náležitým odôvodnením, tak mu ústavný súd z ústavnoprávneho hľadiska nemôže nič vytknúť.

24. Aj napriek tomu, že v dovolacom konaní išlo o posudzovanie rýdzo právnych otázok (podriadenie nesporného skutkového stavu pod právnu normu), sťažovateľ v ústavnej sťažnosti načrtnol pochybnosť skutkového charakteru v tom, že žalobkyňa nezískala žiadne plnenie, ktorému by mohla žalovanému vydať – oproti plneniu prijatému pôvodným žalovaným. Z odôvodnenia napadnutého uznesenia však žiadne pochybnosti o spornosti skutkového stavu nevyplývajú, keďže všeobecné súdy považovali za preukázané, že žalobkyňa zapísaná na liste vlastníctva bola (s. 10 rozsudku okresného súdu č. k. 41C/29/2014, bod 22 napadnutého uznesenia najvyššieho súdu). Právne posúdenie o vzájomnosti plnenia medzi oboma zmluvnými stranami je preto správne.

25. Pokiaľ ide o námietku nesplnenia podmienok na aplikovanie § 48 ods. 1 CSP a k tomu prislúchajúcu argumentáciu, ústavný súd konštatuje, že sťažovateľ načrtnol situáciu (bod 10.2. tohto uznesenia), ktorá je skôr typická pre dovolanie podané podľa § 421 ods. 1 písm. c) CSP

pri nejednotnej praxi, t. j. ak existujú minimálne dva rozdielne názory. Postúpenie veci veľkému senátu však nie je vylúčené ani pri dovolaní podľa § 421 ods. 1 písm. a) CSP, kde stačí, že dovolací senát pri svojom rozhodovaní dospel k právnemu názoru, ktorý je odlišný od právneho názoru vysloveného v rozhodnutí iného dovolacieho senátu, avšak v tej istej veci. Odlišný právny názor bol senátom 7C dostatočným spôsobom odôvodnený. Konkrétne okolnosti veci sťažovateľa už z uvedených dôvodov nedovoľujú ústavnému súdu prijať záver o tom, že na uplatnenie postupu podľa § 48 ods. 1 CSP zo strany najvyššieho súdu neboli dané zákonné podmienky.

26. Ústavný súd po zohľadnení okolností predmetnej veci a odôvodnenia napadnutého uznesenia dospel k záveru, že napadnuté uznesenie spĺňa atribúty ústavne akceptovateľného rozhodnutia súdu, keďže ústavne konformným spôsobom vyložil prípustnosť dovolania podľa § 421 ods. 1 písm. a) CSP, ako aj § 432 ods. 2 CSP a aj jeho dôvodnosť.

27. Ustanovenie § 56 ods. 2 písm. g) zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) dáva v záujme racionality a efektivity konania ústavnému súdu právomoc posúdiť prijateľnosť návrhu pred tým, než dospeje k záveru, že o návrhu rozhodne meritórne nálezom. Za zjavne neopodstatnenú považuje ústavný súd takú sťažnosť, keď uplatnené námietky nie sú spôsobilé spochybníť ústavnosť napadnutých rozhodnutí. Tak je to aj v tomto prípade. Preto sťažnosť v tejto časti podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde odmietol.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Bratislave (detašované pracovisko) 8. júna 2023

Jana Baricová
predsedníčka senátu